Otto Schneid,
Papers

The Paintings of Dura-Europos
and their place in the development of
Jewish Art

62:40

40

ציורי דורא אירופוס ומקומם בהתפתחותה של האמנות היהודית.

ציורי בית הכנסת בדורא אירופוס עובדו עד הנה בלבד ע"י ארכיאולוגים. הספרות שיצאה לאור כוללת איפוא את כל הבעיות בעצם ארכיאולוגיות ועניינן ביחוד את שאלות האיקונוגרפיה. אולם מצד אחד תפקידי הארכיאולוגיה לגבי הציורים האלו עוד לא ~~נסתיימו כולם~~ נסתיימו, מצד אחר חסרה עוד כל בדיקה מנקודת השקפה של תולדות האמנות.

על חקירה כזאת ~~לתת חלק~~ לתרום - חוץ ~~מן~~ מתפקידיה המשותפים עם תפקידי הארכיאולוגיה - שתי תרומות לפתרון הבעיה כולה: לתת חקירה בשטח האסתטי-אנליטי ובשטח תולדות ההתפתחות. הפרשה הראשונה תכלול את ניתוחם של הערכים בעצם אמנותיים ותדגיש לכל לראש ~~את~~ לבעיות הצורה, לבאר את יסודות הקומפוזיציה, כגון מסה, חלל, שטח, קו, אור וצבע. ~~תוצאות~~ בחינה זו ~~תבינה חשובה~~ נחוצה בין מאליו ובין ~~לקביעה~~ לגבי שאלת האוטנטיות של ~~תולדות ההתפתחות~~. מאחר שאין, אם ציורותינו הן מעשה ידי אמן אחד, אם הידים האלה ידי צייר בעל מקצוע או ידי חובבן או אמן עממי; עד כמה אפשר נאמר כבר מאחר מסורת ואסכולה עקרים סגנוניים.

השאלות האלה מוליכות לפרשה ~~המחלקה אחרת~~ השניה והעקרית, לתולדות ההתפתחות. פה נגשש בשטח הבעיה. מובן מאליו שציורי דורא אירופוס הם רק נקודה בתוך התפתחות מסובכת; רק בהביאנו ~~רב~~ חומר ~~כל~~ האפשר רב ~~נגיד~~ נשואה להבין במדה ידועה את גורמיה, את טיב הזמן ואת דרכיה בכלל. תנאי המקום והזמן מעמידים לפנינו את שאלת מסורות מזרח-נהרים העתיקה ואת שאלת השפעת ההלניזם; ~~ברם החומר עצמו מכיר לנו בעקר את ציורי הקטקומבות הנוצריות ובכלל את ציור ימי קדם הנוצריים~~ ברם, החומר עצמו מציין לנו כוונים יותר מסובכים: מצד אחד ~~מצד אחד~~ הוא מכריחנו לבחון את קשרים עם ציורי הקטקומבות הנוצריות בפרט ועם ~~ביחוד~~ ציור ימי-קדם הנוצריים בכלל; ~~מצד אחר מוליכים אותנו~~ ביחוד האלמנטים ~~של נוי בדובב באצויים בדורא אירופוס~~ מצד אחר יש בו.א. אלמנטים, וביחוד אלמנטים של נוי, שמוליכים אותנו מזרחה, לבחון קשרים אפשריים עם סגנון ציור אורנמנטלי, שדוגמאותיו הנעלות, הנמצאות באסיה המרכזית, ידועות לנו רק מהתחלת ימי-הבינים. ~~אולם~~ אבל נחליף גם אנו את תאריכם של הדוגמאות הקיימות והנודעות לנו עם גילוים של ~~[illegible]~~ סגנונים וצורות, ~~שלא נלקח~~ היות ~~[illegible]~~ פעמים באוחר לבאורה

הוא המורגש בגמת ~~ולהאל~~ והמאייר לקוראית. אין הוא המצייר. לכן אין לה
בגדר הנמנע ~~להתגלות~~ בתוכן לבעלת השורה עליבה יצא אור מדעי של
גלדים רחבים.

ברם לעקר ~~[illegible]~~ היה באות מקומם של ציורי ב.א. בתוך עבוד ההתפתחות בתולדותיה של
אמנות ישראל. כידוע אנו מכירים את ~~התפתחות~~ — עד כמה שהיא עצמאית —
רק בקטעים. ביחוד עוד נסתרות לנו עד הנה כמעט כל חוליות אשר קבלתנו הנמצאות
האמנותית בין תוצאות ~~האמנות הארצישראלית~~ חקירת ימי-קדם ובין ציורי ~~ימי-הבינים~~
כתבי-יד בימי-הבינים והתחלות המאוחרות של ציור מונומנטלי בבתי הכנסת. גם
בתוך האמנות היהודית כאחת ~~בשיטת השורה~~ נלך בדרכי הבאה. כי רק
~~באמנו~~ בשיטה זו נצליח לקבוע לברר, אם בגמת ~~אמנות ישראל חסרה~~ [illegible]
כתבי החובבנים המאוחרים את הרושם ~~שאין~~ כאלו חסרה כל האמנות ישראל עצמיות.
עלם גם בשטח האמנות היהודית תכלול חקירתנו תקופות וארצות שונות.